

TRANSATLANTİK İLİŞKİLERDE TRUMP'IN ROLÜ VE AVRUPA GÜVENLİĞİ*

Trump's Role in the Transatlantic Relations and European Security

Emre ÖZEN**

Öz

Donald Trump'ın ABD Başkanı seçilmesinden sonra, NATO'nun "modası geçmiş" bir örgüt olduğu yönünde değerlendirmede bulunması, NATO'nun ve transatlantik ilişkilerin geleceğine ilişkin tartışmalara yol açmıştır. Daha sonra da Avrupa Birliği bünyesinde oluşturulan Kalıcı Yapılandırılmış İşbirliği Savunma Anlaşması'nın Trump'ın açıklamalarına yanıt ve NATO'ya alternatif bir yapılanma olduğu iddia edilmiştir. Elinizdeki çalışmada da bu gelişmelerden yola çıkılarak Soğuk Savaş sonrasında NATO'nun dönüşümü, ABD'nin Avrupalı devletlerle olan anlaşmazlıkları, NATO üyelerinin savunma harcamaları, Trump'ın gelişiyle birlikte artan endişeler ve Avrupa güvenliğine yönelik girişimler incelenerek transatlantik ilişkilerin geleceğine yönelik değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: NATO, Trump, PESCO, Avrupa Birliği, Güvenlik.

Abstract

Donald Trump's evaluation of NATO as "an obsolete organisation" following his election as the President of the USA initiated a discussion on the future of NATO and Transatlantic relations. Subsequently, it was claimed that Permanent Structured Cooperation was formed as an alternative to Trump's elucidations and NATO. In accordance with these developments, the study examines NATO's transformation after the Cold War, the conflicts between the USA and Europe, defence expenditures of NATO members, increasing anxieties resulting from the election of Trump as well as the initiatives regarding European security, and evaluates the future of transatlantic relations.

Keywords: NATO, Trump, PESCO, European Union, Security.

* Makale Geliş Tarihi: 28.08.2018 – Yayına Kabul Tarihi: 14.09.2018.

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, e-posta: ozen.emre@yandex.com

Giriş

Avrupa Birliği (AB) bünyesinde Kalıcı Yapılandırılmış İşbirliği Savunma Anlaşması'nın (PESCO) imzalanması, transatlantik ilişkileri ve Avrupa güvenliğini etkileyecek bir gelişme olarak ön plana çıkmıştır. Her ne kadar PESCO'nun Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'ne (NATO) alternatif bir yapı olmadığı ve Avrupa güvenliğini pekiştirmek için oluşturulduğu açıklansa da ABD Başkanı Donald Trump'ın Avrupalı devletlere yönelik tavrının bu yapının oluşumunu hızlandırdığı fikri birçok kişi tarafından öne sürülmüştür.

Donald Trump'ın ABD Başkanı olarak seçilmesinin ardından NATO'nun başta Avrupalı üyeleri olmak üzere, üye ülkeler arasında NATO'nun geleceğine ilişkin soru işaretleri ve kuşklar artmaya başlamıştır.¹ Artan kuşkların arkasında yatan temel neden ise yeni ABD Başkanı'nın seçim öncesinde ve sonrasında NATO'yla ilgili yaptığı açıklama ve değerlendirmeler olmuştur. Bu bağlamda Trump, NATO'nun “modası geçmiş” (obsolete) bir birlik haline geldiğini ileri sürmüş ve ittifak bünyesinde çok az ülkenin istenilen katkıyı sağladığını ifade ederek bu durumun ABD'ye karşı büyük bir haksızlık olduğunu belirtmiştir.²

Soğuk Savaş'ın sona ermesinden bu yana ABD ile Avrupalı müttefikleri arasında bütçe ve NATO'nun geleceği konusunda anlaşmazlıklar yaşanmışsa da Trump'ın gelişle birlikte bu durumun daha sık yaşanabileceğine yönelik görüşler artmıştır. Esasen NATO'nun tarafları arasında geçmişten bu yana çeşitli anlaşmazlıklar bulunsa da üye ülkeler uzun yıllar boyunca “ortak düşman” olarak algıladıkları Sovyetler Birliği'ne (SSCB) karşı birlikte hareket etmişlerdir. Geline süreçte NATO'nun hedeflerindeki değişiklik, hibrit tehdit ve siber tehdit gibi yeni tehdit algılamalarının ortaya çıkması ve Rusya'nın saldırgan

1 *The Military Balance 2018*, The International Institute for Strategic Studies (IISS), Routledge, Londra 2018, s. 65.

2 “Donald Trump Says NATO is ‘Obsolete’ UN is Political Game”, *The Newyork Times*, <https://www.nytimes.com/politics/first-draft/2016/04/02/donald-trump-tells-crowd-hed-be-fine-if-nato-broke-up/>, (Erişim Tarihi: 06.03.2018).

tutumu gibi etmenler transatlantik ilişkilerin geleceğini belirleyen unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır.³ Bu anlamda, son gelişmeleri daha iyi okuyabilmek için NATO'nun Soğuk Savaş sonrasındaki dönüşümünü ve aktörler arasındaki anlaşmazlık noktalarını irdelemek faydalı olacaktır.

Soğuk Savaş Sonrası Dönemde NATO

Berlin Duvarı'nın yıkılması ve Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte ortak düşman olarak kabul edilen Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından NATO için yeni görev ve konsept oluşturma arayışları başlamıştır. Müttefik ülkelerde NATO'nun geleceğine ve varlığına yönelik ciddi tartışmalar yapılmış ve uzmanlar bu noktada ikiye bölünmüştür. Konuya ilişkin bir görüşe göre, Sovyet tehdidinin ortadan kalkmasıyla birlikte, NATO bir savunma örgütü olarak işlevsiz hale gelmiş ve varlığının devam etmesine gerek kalmamıştır. Bu görüşü savunanlar tarafından dünya barışı için NATO'nun lağvedilmesi gerektiği ve ülkelerin enerjilerini daha barışçıl alanlara yöneltmesinin anlamlı olacağı iddia edilmiştir.⁴ Öte yandan bu fikre karşı çıkanlar ise NATO'nun varlığının devam etmesi ve özellikle de Soğuk Savaş sonrası geçiş döneminde önemli bir rol oynaması gerektiğini dile getirmişlerdir.⁵ Her ne kadar Sovyetler Birliği, tarih sayfalarına gömülmüşse de Batı'da onun yerini alabilecek tehditlerin oluşabileceği ve daha temkinli olunması gerektiği fikri, geniş bir kitle tarafından kabul görmüştür. Nitekim bu tartışmalar yaşanırken ittifakın genişletilmesi, yeniden yapılandırılması ve yeni görevlerin belirlenmesi uluslararası kamuoyunun gündemini oluşturmuştur.

Soğuk Savaş sonrası dönemin ilk önemli NATO görevi ise Yugoslavya İç Savaşı'na Birleşmiş Milletler (BM)'in talebi üzerine örgütün müdahale etmesi olmuştur. Bu savaşta müttefik deniz

3 Richard Sokolsky, "The New NATO-Russia Military Balance: Implications for European Security", *Carnegie Endowment for International Peace*, <http://carnegieendowment.org/2017/03/13/new-nato-russia-military-balance-implications-for-european-security-pub-68222>, (Erişim Tarihi: 04.03.2018).

4 Stanley R. Sloan, *Permanent Alliance? NATO and Transatlantic Bargain from Truman to Obama*, The Continuum, India 2010, s. 95.

5 Güngör Şahin, *Küresel Güvenlik ve NATO*, Cilt: 1, Detay Yayıncılık, Ankara 2016, s. 162.

kuvveti Adriyatik Denizi'nde BM'nin Yugoslavya'ya koyduğu silah ambargosunu denetlerken; müttefik hava kuvveti de Bosna Hersek ve Hırvatistan hava sahasını Sırp hava kuvvetlerine kapatarak destek vermiştir. Daha sonrasında da NATO, bölgede barışın tesis edilmesi için çabalarını sürdürerek Soğuk Savaş sonrasındaki ilk görevini yerine getirmiştir. NATO, devletleri tehdit olarak görmenin dışında, devlet dışı aktörleri de olası tehdit kaynakları arasında görmeye başlamış ve çok taraflı mücadele ve işbirliği gerektiren konuları da göz önüne alarak yeniden yapılanmıştır. Bu anlamda bulaşıcı hastalıklar, siber saldırılar, göçler, çevre sorunları, açlık ve toplumsal eşitsizlikler gibi konular da dünya barışını tehdit eden meseleler olarak görölmeye başlanmış ve bu sorunlarla mücadelede, NATO önderliğinde işbirliği mekanizmalarının oluşturulması gerektiği fikri ön plana çıkmıştır.⁶

Yeni dönemde öne çıkan strateji, örgütün genişleme süreci olmuştur. Bu anlamda ilk etapta, Avrupa güvenliğini doğrudan ilgilendiren Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin ittifaka katılımı ve bu ülkelerin Batı Blok'u içine çekilerek güvenliğin konsolide edilmesi amaçlanmıştır. Soğuk Savaş yıllarında Sovyetler Birliği himayesinde varlığını sürdürmüş devletlerin NATO çatısı altına alınmasıyla birlikte, Avrupa-Avrasya dengeleri de Batı lehine değişikliğe uğramıştır. Söz konusu ülkeler bir yandan müşterek savunma anlamında NATO'ya dâhil olurken diğer taraftan da AB'ye üyelik süreçlerini başlatarak Batı sistemiyle bütünleşmeyi hedeflemişlerdir. Bu bağlamda AB'nin yumuşak gücüne katkı yapan "hukukun üstünlüğü", "insan haklarına saygı", "demokrasinin yerelleştirilmesi" ve "piyasa ekonomisinin tesisi" gibi değerlerin bu devletlerce özümsemesi teşvik edilmiştir. Ayrıca bahse konu olan ülkeler, çoğu platformda ABD yanlısı kararlar almaya gayret etmişler ve politikalarını o yönde şekillendirmişlerdir.⁷ Bu konuda Almanya ve Fransa'nın karşı çıkmalarına rağmen; Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin ABD'nin Irak ve Afganistan müdahalelerine destek vermesi en uygun örnek olarak gösterilebilir.⁸

6 Aynı yer.

7 Mahdi Dariusm Nazemroaya, *The Globalization of NATO*, Clarity Press, Atlanta 2012, s. 24.

8 F. Stephen Larrabee, *NATO's Eastern Agenda in a New Strategic Era*, RAND, Santa Monica 2003, s. 48.

Soğuk Savaş'ın ardından 24 Nisan 1990 tarihindeki Washington Zirvesi'nde ilk kez yayımlanan Stratejik Konsept ve onu takip eden dönemlerde yayımlanan belgelerle birlikte, NATO yeni döneme uygun hale getirilmeye çalışılmıştır. Son olarak 19 Kasım 2010 tarihli Lizbon Zirvesi sonrasında Stratejik Konsept yayımlanmış ve NATO'nun öncelikli olarak üç görevi olduğu belirtilmiştir.⁹ Bu görevlerden ilki Washington Antlaşması'nın 5. maddesinde belirtilen "kolektif savunma"; yani üye ülkelerin herhangi bir saldırıya karşı daima birbirlerini koruyacaklarına yönelik taahhütleridir. İkincisi ise "kriz yönetimi" olarak belirlenmiş ve ittifakın güvenliğini tehdit etme olasılığı taşıyan krizleri daha çatışmaya dönüşmeden önce yönetebilmek, süregelen anlaşmazlıkları çatışmaya dönüşmeden durdurabilmek ve çatışma sonrasında Avrupa-Atlantik güvenliği açısından ihtiyaç duyulan istikrarın sağlanmasına yardımcı olmak için uygun siyasi ve askeri araçları kullanmak olarak ifade edilmiştir. NATO'nun sonuncu görevi de "işbirliğine dayanan güvenlik" olarak belirlenmiş ve ittifakın ilgili ülkelerle ve diğer uluslararası örgütlerle ortaklıkları vasıtasıyla silahların kontrolü, nükleer silahların yayılmasının önlenmesi ve silahsızlanmaya aktif biçimde katkıda bulunarak örgüt üyeliğinin kapısını NATO standartlarını taşıyan tüm Avrupa demokrasilerine açık tutmak suretiyle uluslararası güvenliğin pekiştirilmesi olarak zikredilmiştir. Son olarak Karadağ'ın NATO'ya üye olarak kabul edilmesiyle, genişleme süreci farklı bir boyuta taşınmış ve ortaya çıkan yeni tablo, NATO'yu bir savunma paketi olmaktan çıkararak Afganistan'dan Küba'ya uzanan ve 5 farklı kıtada operasyon yapan çok yönlü bir yapıya dönüştürmüştür.

Trump'ın ABD Başkanı Seçilmesi ve NATO

8 Kasım 2016 tarihinde gerçekleştirilen ABD seçimleri, ABD'de olduğu kadar dünyanın geri kalanında da ilgiyle takip edilmiş ve sonuçları merak uyandırmıştır. İş adamı Donald Trump'ın nispeten farklı karakteri ve özellikle de seçim propagandası döneminde sarf ettiği sözler, gündemi epeyce meşgul etmiş ve çeşitli tartışmalara yol açmıştır. Nitekim Trump, transatlantik ilişkileri ilgilendiren

⁹ NATO, "Strategic Concept", https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_publications/20120214_strategic-concept-2010-eng.pdf, (Erişim Tarihi: 05.03.2018).

konularda “Önce Amerika” söylemi gibi ABD liderlerinin alışlagelmış sözlerinden farklı bir söylemi benimsemiştir. En şaşırtıcı açıklamalarından biri de şüphesiz ki NATO’yu “modası geçmiş” bir örgüt olarak tanımlaması ve terörle mücadele konusunda örgütün yetersiz kaldığını iddia etmesi olmuştur.¹⁰

Trump, benzer ifadeleri birçok kez tekrarlamış ve onun bu söylemleri, özellikle de Doğu ve Orta Avrupa ülkelerinde endişelere sebebiyet vermiştir. Partisi tarafından aday gösterilmeden bir gün önce verdiği röportajda da Trump, Baltık ülkelerini kastederek olası bir Rusya saldırısında, yardım kararı verilebilmesi için “söz konusu ülkelerin NATO’ya olan bağlılığına” bakılabileceğini söylemiş ve bu da ittifakı oluşturan anlaşmanın 5. maddesinin sorgulanmasına neden olmuştur.¹¹ Trump’ın bu açıklaması, Rusya’ya sınırdaş olan eski Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) uydusu ülkelerde tedirginliğe neden olmuş ve kendilerini güvensiz hissetmelerine yol açmıştır. Ayrıca seçim döneminde Trump ve bazı danışmanlarının özellikle Rusya ve Rusya Devlet Başkanı Vlademir Putin’le iyi ilişkiler kurduğuna ve Rusya’nın seçimlere müdahil olduğuna yönelik iddiaların ortaya atılması, tartışmaları farklı bir boyuta taşımıştır. Her ne kadar bu iddialar kanıtlanamamışsa da NATO kanadındaki üye ülkelerde çekinceler artmış ve yaşanan güven bunalımı hızla derinleşmiştir.

Trump’ın ABD Başkanı olarak seçilmesinin ardından Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri NATO’nun geleceğine ve kendi güvenliklerine yönelik tedirginlik yaşamışlar ve Avrupa’nın başat aktörleri olan Almanya ve Fransa, gelişmeler karşısında transatlantik ilişkilerin seyrinin değişebileceğine yönelik işaretler vermiştir. Bu durumun en bariz göstergesi, 2017 yılının Mart ayında Almanya Şansölyesi Angela Merkel’in ABD ziyaretinde gerçekleşmiş ve söz konusu

10 “NATO Moving to Create New Intelligence Chief Post”, *The Wall Street Journal*, <https://www.wsj.com/articles/nato-considers-new-intelligence-chief-post-1464968453>, (Erişim Tarihi: 07.03.2018); @realdonaldtrump, “See, When I Said Nato Was Obsolete Because of No Terrorism Protection, They Made The Change Without Giving Me Credit.”, *Twitter*, 06.06.2016, <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/739934090690998272>.

11 “Donald Trump Sets Conditions for Defending NATO Allies Against Attack”, *The New York Times*, <https://www.nytimes.com/2016/07/21/us/politics/donald-trump-issues.html>, (Erişim Tarihi: 07.03.2018).

ziyaret, taraflar arasındaki ilişkilerin geleceğine dair bazı ipuçları vermiştir. Nitekim basın toplantısı için kamera karşısına geçen iki lider arasında el sıkışma krizi yaşanmış ve Trump, ısrarla Merkel'in elini sıkmaktan kaçınmıştır. Ayrıca Trump, yaptığı açıklamada Almanya'yı da kastederek "bazı NATO ülkeleri savunma harcamaları konusunda borçlarını ödemeli" ifadesini kullanarak Washington'un yükünün hafifletilmesi gerektiğini ittifak üyelerinden diplomatik teamüllere aykırı bir şekilde talep etmiştir.¹² Donald Trump, çeşitli platformlarda benzer şekilde NATO üyelerinin kendi payına düşeni yerine getirmeleri ve daha fazla savunma harcamasına pay ayırmaları gerektiğini dile getirmeyi sürdürmüş ve Brüksel'deki NATO Liderler Zirvesi'nde bu konuyu tekrar gündeme taşımıştır.

Avrupalı müttefik ülkelerin liderleri, transatlantik ilişkilerdeki bu buyurgan tavırdan dolayı hoşnutsuzluk yaşamış ve çeşitli platformlarda, durumu dile getirmeye başlamışlardır. Bilhassa Merkel, Trump'ın davranışlarından oldukça rahatsız olmuş ve Fransa'da yeni seçilen Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron ile birlikte yeni bir oluşuma gidilebileceğinin ilk sinyallerini vermiştir. Bunun en açık göstergesi, seçim çalışmaları kapsamında yaptığı bir konuşmada "Başkalarına bel bağladığımız günler sona erdi. Son birkaç gün içerisinde bu dönemin artık bittiğini bizzat gözlerimle gördüm. Biz Avrupalıların kendi kaderlerimizi ellerimize almamız gerekiyor."¹³ sözleri olmuştur. Nitekim bu sürecin sonunda Avrupa'nın güvenliğini ilgilendiren ve önümüzdeki yıllarda NATO-AB ilişkilerinin seyrini değiştirebilecek PESCO'nun oluşturulması kararı alınmıştır.

NATO'da Avrupa-ABD Anlaşmazlıkları

Avrupa-Amerika ilişkilerindeki düşünce ayrılığı ilk defa yaşanan bir gelişme değildir. Zira transatlantik ilişkilerde zaman zaman anlaşmazlıklar ortaya çıkmıştır. Genel olarak Soğuk Savaş

12 "Trump: NATO Will be More Secure If Members Pay Instead of Relying on US", *Fox Business*, <http://www.foxbusiness.com/politics/trump-nato-will-be-more-secure-if-members-pay-instead-of-relying-on-us>, (Erişim Tarihi: 07.03.2018).

13 "Merkel: Europe 'Can No Longer Rely on Allies' After Trump and Brexit", *BBC News*, <http://www.bbc.com/news/world-europe-40078183>, (Erişim Tarihi: 06.03.2018).

döneminde Avrupa ülkeleri, dünya savaşından bitap bir şekilde çıkmış olmaları nedeniyle ABD'ye ihtiyaç duymuşlar ve hatta bağımlı bir konuma gelmişlerdir. Özellikle Almanya'nın tekrar güçlenmesi ve muhtemel bir savaşın önlenmesi için ABD'nin; dolayısıyla NATO'nun kıtadaki varlığı, Avrupalı devletler tarafından önemli ve olumlu görülmüştür. Buna rağmen Fransa, zaman zaman bu düşüncenin dışında kalarak ABD'ye duyulan güveni sorgulamış ve Avrupa'ya yönelik olası bir tehlike durumunda ABD'nin Avrupa'ya olan sorumluluğunu yerine getirip getirmeyeceğini tartışmaya açmıştır. Bu anlamda Fransa, 1961 yılında NATO'dan ayrı bir "Avrupa Savunma Birliği" için Fouchet Planı'nı¹⁴ oluşturmuş ve bunu takiben 1966 yılında da ittifakın askeri kanadından çekilmiştir.

Fransa, ittifak içerisinde hep Avrupalı ağırlığı temsil ederken Birleşik Krallık ise ABD'yle daha yakın ilişkiler içerisinde olup Atlantikçi kanadı temsil etmiş ve iki güç, sürekli olarak birbirini dengelemek istemiştir. Dolayısıyla Fransa'nın Avrupa içerisinde bir savunma birliği oluşturma fikri, çoğu zaman Birleşik Krallık tarafından engellenmiş; aynı zamanda devletlerin AB'nin birçok yapısı gibi savunmayı da ulus üstü bir yapıya kavuşturmak istememeleri, bu duruma ket vurmuştur. Bunun sonucunda Avrupa ülkeleri, NATO dışında bir savunma örgütü kuramamış ve NATO bünyesinde güvenliklerini sağlama taahhüdünü yerine getirmeye devam etmiştir. Esasında NATO'ya ve ABD'ye olan bu bağlılık, AB'nin bugüne ulaşmasındaki en büyük etmenlerden biri olmuştur. Avrupa ülkeleri; zamanlarını, enerjilerini ve kaynaklarını Avrupa bütünleşmesine ayırırken savunma alanındaki boşluğu NATO aracılığıyla doldurmuşlardır. Neticede savunmaya aktarılacak kaynakların büyük çoğunluğu, Avrupa devletlerinin ekonomik kalkınmalarına ayrılmıştır. Buna rağmen Kosova Krizi'nde, Avrupa kıtasının ortasında cereyan eden çatışmalara ABD'nin tavrı nedeniyle erken müdahale edilememiş ve Avrupa'nın ortak bir askeri müdahale gücünün olmayışının dezavantajı bir kez daha ortaya çıkmıştır. İttifakın iki kanadı arasında yaşanan bu

14 "The Fouchet Plan" *Virtual Centre for Knowledge about Europe*, https://www.cvce.eu/content/publication/1997/10/13/c7c2b3f9-cf51-4a8e-874a-d6c3eda5125a/publishable_en.pdf, (Erişim Tarihi: 08.03.2018).

anlaşmazlık, binlerce insanın hayatını kaybetmesine neden olurken Avrupa nezdinde ABD'ye olan güvenin ve kıtanın savunulması ihtiyacının yeniden sorgulanmasına yol açmıştır.

Geçmiş uzun yıllara dayanan ABD ve Avrupa devletleri arasındaki ilişkiler, son dönemde bazı fikir ayrılıkları ve anlaşmazlıkları beraberinde getirmiştir. Soğuk Savaş döneminde Avrupa ülkeleri, ABD liderliğindeki bir ittifakı kabul etmiş olsalar da AB'nin güçlenmesi ve Almanya'nın tekrar uluslararası arenada söz sahibi olması, farklı seslerin ortaya çıkmasına uygun zemin yaratmıştır. Örneğin Obama döneminde Almanya'ya karşı dinleme skandalının ortaya çıkması, transatlantik ilişkilerdeki güven bunalımını daha da arttırmıştır.¹⁵ Daha öncesinde de Afganistan ve Irak'ın işgalleri, Çin'in düşman kabul edilmesi, ittifakın genişleme süreci ve Rusya'yla ilişkiler gibi konularda Avrupalı ülkeler ile ABD arasında anlaşmazlıklar meydana gelmiştir. Ayrıca I. Körfez Savaşı'nda müttefik hava kuvvetlerinin ve II. Körfez Savaşı'nda da Patriot füzelerinin gönderilmesi ve 11 Eylül sonrasında NATO Antlaşması'nın 5. maddesinin işletilmesi konusunda tereddütlerin yaşanması da taraflar arasında çıkan anlaşmazlıkların somut göstergeleri olmuştur. Nitekim tüm bu durumlarda Avrupalı devletler, ABD'nin baskısıyla karar almak zorunda kalmışlardır.¹⁶ Özellikle de Irak ve Afganistan müdahaleleri sonrasında NATO'nun, ABD'nin tek taraflı müdahalelerine meşruiyet kazandırma aracı olarak görülmemesi gerektiği fikri, örgüt içerisinde yoğun bir şekilde tartışılmıştır. Bu fikir ayrılıkları ve anlaşmazlıklara rağmen ittifak, Soğuk Savaş'tan beri varlığını korumaya devam etmiş ve tek ses halinde hareket etmiştir. Her ne kadar Sovyetler Birliği'nin yıkılmasıyla, NATO'nun varlığı sorgulanmış olsa da bu örgüt, çeşitli sorunların çözülebilmesi adına her daim başvurulabilecek güvenilir bir ortaklık olarak yerini korumuştur.

Öte yandan Trump'ın gelişiyle birlikte, Avrupa-ABD ekseninde yaşanan fikir ayrılıklarının bir miktar daha artabileceği kanaati

15 "Edward Snowden: Leaks That Exposed Us Spy Programme", *BBC News*, <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-23123964>, (Erişim Tarihi: 07.03.2018).

16 Ali L. Karaosmanoğlu, *NATO'nun Dönüşümü*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2012, s. 31.

oluşmuştur. Trump'ın "Önce Amerika" söyleminin birliğin bugüne kadar süregelmiş ortaklık anlayışına uymaması, Trump'ın işadamları kökenli olması hasebiyle meselelere kazanç odaklı bakması ve "ya hep ya hiç" prensibiyle hareket etmesi; Brexit sürecinde Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılmasını desteklemesi örneğinde de görüldüğü gibi, AB'nin daha bölünmüş ve güçsüz bir hal alması için çaba gösterme ihtimali; Putin ve Rusya'yla ilişkilerinin seyri ve Çin'e bakışı, Trump'ın önümüzdeki dönemde Avrupalı müttefikleriyle arasındaki muhtemel çatışma konularından bazıları olarak karşımıza çıkacaktır.¹⁷

Mevcut koşullar değerlendirildiğinde, Avrupalı devletlerin güvenliklerini sağlama noktasında iki alternatifinin bulunduğu görülmektedir. Bunlardan birincisi, Avrupa içerisinde bir güvenlik şemsiyesi kurulmasıdır. Geçmişte sıkça özellikle de Fransa tarafından bu tip bir yapının tesisi gündeme gelmişse de hayata geçirilememiştir. Söz konusu yapının Avrupa için daha fazla maliyete yol açacağı ve nispeten tecrübesiz bir oluşum olacağı aşikârdır. Bu nedenle de böyle bir yapının özellikle de Orta ve Doğu Avrupa devletleri tarafından ne derece sahiplenileceği ciddi bir merak konusudur. İkinci alternatif ise Avrupa devletlerinin savunma harcamalarını arttırarak NATO'ya olan bağlılığını devam ettirmeleridir. Her ne kadar ikinci alternatif daha olası görülse de Trump'ın sıkça dile getirdiği şekilde üye ülkelerin birçoğu savunma harcamaları konusunda beklenen düzeyin oldukça altındadır. Bu da tartışmaların temel sebebidir.

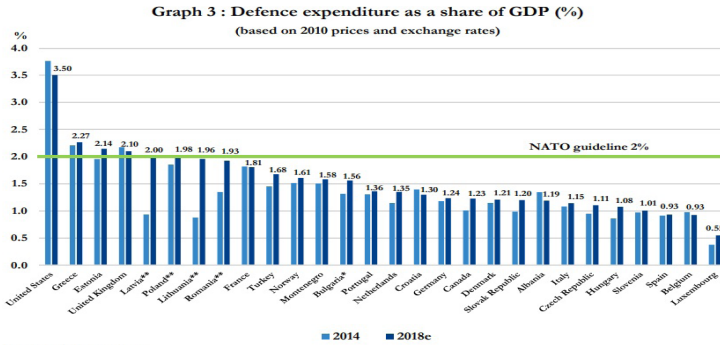
NATO Savunma Harcamaları

NATO ülkelerinin savunma harcamaları, önümüzdeki dönemde Trump'ın gelişle birlikte transatlantik ilişkilerde sorun yaratabilecek en önemli konulardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim Trump, NATO konusunda neredeyse her platformda ülkelerin adil paylaşımı dikkate alarak savunma harcamalarını arttırmaları gerektiğini ifade etmekte ve ülkeleri baskı altına almaya çalışarak ABD'nin yükünü hafifletmek istemektedir.

17 Tarık Oğuzlu, "Trump and the Future of NATO", *BİLGESAM*, <http://www.bilgesam.org/Images/Dokumanlar/0-107-20170214181357.pdf>, (Erişim Tarihi: 07.03.2018).

NATO'nun Eylül 2014 tarihindeki Galler Zirvesi'nde de üye devletlerin savunma harcamalarını Gayrisafi Yurtiçi Hasıllarının (GSYİH) %2'si seviyesine ulaştırmaları sorumluluk haline getirilerek; 2024 yılına kadar devletlerin bu hedefe ulaşması gerekli kılınmıştır.¹⁸ Bu kararın alınmasında, şüphesiz ki en büyük neden Rusya'nın son yıllarda artan saldırgan tutumu ve bunun sonucunda da Kırım'ı ilhak etmesidir. NATO'nun geçmişteki uygulama ve kararlarına baktığımızda, GSYİH'nın yüzdelik bir kısmına göre hedeflenmiş benzer herhangi bir sınırlama görülmemekle birlikte, 1977 yılında Jimmy Carter da Uzun Dönem Savunma Programı (LTDP) adı altında ülkelerin savunma harcamalarını her yıl %3 oranında arttırmalarını dile getirmiştir.¹⁹ Ancak Soğuk Savaş'ın son yıllarına yaklaşıldığı döneme ait şartlar düşünüldüğünde, bu hedefe ulaşmanın çok zor olmadığı açıktır. Günümüze geldiğindeyse NATO'nun Galler Zirvesi'nde ülkelere şart koştuğu GSYİH'nin %2'lik kısmının savunma harcamalarına ayrılması taahhüdünün, birçok ülke tarafından karşılanmasının ekonomik anlamda alternatif maliyetinin oldukça yüksek olduğu bilinen bir gerçektir.

Grafik 1: Savunma Harcamalarının GSYİH'ye Oranı

Kaynak: NATO, *Defence Expenditures of Nato Countries (2010-2017)*, https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2017_06/20170629_170629-pr2017-111-en.pdf, s. 3, (Erişim Tarihi: 15.10.2018).

18 NATO, *Wales Summit Declaration*, 5 Eylül 2014, https://www.nato.int/cps/ic/natohq/official_texts_112964.htm, (Erişim Tarihi: 01.03.2018).

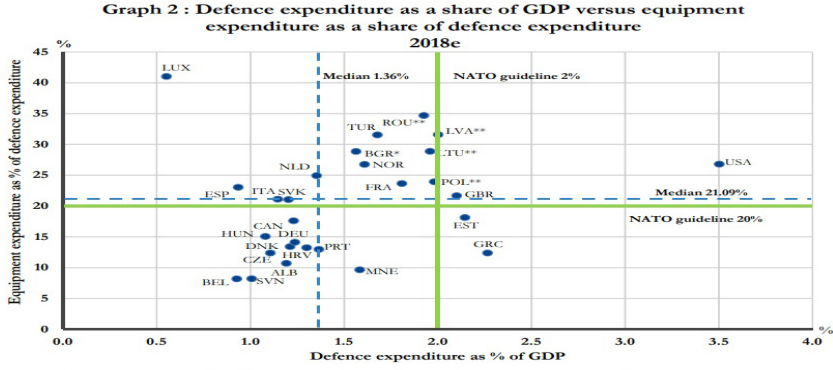
19 Simon Lunn-Nicholas Williams, "ELN Issue Briefing: Defence Spending", *European Leadership Network*, <https://www.europeanleadershipnetwork.org/wp-content/uploads/2017/10/170608-ELN-Issues-Brief-Defence-Spending.pdf>, (Erişim Tarihi: 01.03.2018).

NATO resmi internet sitesinden ulaşılan bilgilere göre, 2018 rakamlarında Galler Zirvesi'nde kararlaştırılan GSYİH'nin %2'lik kısmının savunma harcamalarına ayrılmasına yönelik taahhüde sadece ABD, Yunanistan, Estonya, Birleşik Krallık ve Letonya'nın uyduğu göze çarpmaktadır. Polonya, Litvanya ve Romanya'nın ise sınırın çok az altında olduğu görölmektedir.²⁰ 28 üye devletten sadece beşinin belirlenen hedefe ulaşması ve ağırlıklı olarak ABD'nin ittifakın yükünü çekmesi, ABD kamuoyunda sıkça tartişılmaktadır. Bu sebeple de Trump, diğer ülkelere daha fazla savunma harcaması yapılması yönünde baskı oluşturmaktadır. Ayrıca Yunanistan (barajın üst tarafında kalmasının en büyük nedenlerinden biri olarak yaşadığı kriz sonrası ekonomisinin oldukça daralması fakat buna rağmen savunma harcamalarının o oranda azalmaması olarak görölmektedir), Estonya, Letonya gibi nispeten küçük ekonomilerin de %2'lik barajı geçmelerine rağmen NATO'ya askeri anlamda katkılarının ne boyutta olduğu tartişma konusu olan ülkelerdir. NATO bünyesinde başta ABD olmak üzere ittifak üyelerinin temel eleştirisi Almanya, Fransa ve İtalya gibi Avrupa'nın önemli ekonomilerinin sorumluluklarını yerine getirmeyip, savunma harcamalarında istenilen düzeyin altında kalmasıdır.

Savunma harcamaları konusu tartişılırken genellikle %2'lik baraj konusu ön plana çıkarılsa da Galler Zirvesi'nde savunma harcamaları ile ilgili bir karar daha alınmıştır. Bu karara göre NATO üyelerinin yüzde %2'lik barajın yanında savunma harcamalarının %20'lik kısmını da ekipman alımlarına ayırması şart koşulmuştur. Dolayısıyla konuyu bu iki kıstas göz önüne alınarak değerlendirmek daha gerçekçi olacaktır.

20 Aynı yer.

Grafik 2: Ekipman Alımına Ayrılan Savunma Harcamalarının Miktarı ve GSYİH'ye Oranı

Kaynak: NATO, *Defence Expenditures of Nato Countries (2010-2017)*, https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2017_06/20170629_170629-pr2017-111-en.pdf, s. 3, (Erişim Tarihi: 15.10.2018).

Yukarıdaki tablo dikkatle incelendiğinde, iki kıstası da taşıyan ülkelerin sadece Letonya, ABD ve Birleşik Krallık olduğu ve ülkelerin büyük bir çoğunluğunun iki ölçütü de karşılayamadığı görülmektedir. Özellikle Yunanistan örneğinde görüleceği üzere, %2.27'lik bir harcama yapılmış olmasına rağmen; bu harcamaların büyük bir kısmının personel gideri ve emekli maaşlarına gitmesi sebebiyle diğer kıstası sağlayamamıştır. Bu durum, savunma harcamalarının içine dâhil edilebilecek kalemlerin neler olacağı tartışmalarına yol açmaktadır.

Savunma giderlerinin GSYİH oranlarının hesaplanmasında temel olarak üç sorun ortaya çıkmaktadır. Birincisi, askeri harcamaların ortak bir tanımının olmayışıdır. Dolayısıyla ülkelerin hangi kalemleri askeri harcama altına sokacağı net değildir. Ayrıca bu veriler, ülkeler tarafından manipüle edilmeye açıktır. Örneğin ABD, 2015 yılında savunma harcamalarını Birleşmiş Milletler'e (BM) 874 milyar dolar olarak bildirirken, NATO'nun aynı yıla ait verileri 641 milyar dolar olarak yayınladığı görülmüştür.²¹ Diğer

21 *Counting to Two: Analysing the NATO Defence-Spending Target*, The International Institute for Strategic Studies (IISS), Londra 2017.

tarafından NATO'nun açıkladığı verilerde, personelin emekli maaşları askeri harcamalardan sayılmakla birlikte, bu harcamaların ne kadarının gerçekten ülkenin ve ittifakın güvenliğine hizmet ettiği de tartışma konusudur. İkincisi, GSYİH verilerinin Dünya Bankası, IMF ya da ülkelerin kendi istatistik kurumlarından hangisinden temin edileceği net değildir. Zaman zaman bu kurumların açıkladığı istatistikler arasında derin farklılıklar oluşabilmektedir. Üçüncüsü ise genel olarak askeri harcamaların ABD dolarına endekslenmesinden dolayı döviz kurunun hareketli olduğu ülkelerdeki harcamaların hesaplanabilmesine ilişkin yaşanabilecek sorunlardır.

Her ne kadar hesaplama sorunlarının olduğu tartışmaları yapılsa da tüm hesaplama sorunlarını bir kenara bırakırsak Trump yönetimi, gerçekçi olarak Avrupa devletlerinden ellerini taşın altına daha fazla koymalarını beklemektedir. Geçmiş dönemlerde de özellikle AB'nin temel aktörleri olan Almanya ve Fransa'dan savunma harcamalarının arttırılması beklenmiş; lakin bu durum, günümüzdeki kadar sık dile getirilmemiştir. Almanya, geçtiğimiz yıllarda bütçe fazlası vermesine rağmen savunma harcamalarında beklenen artışı göstermeyerek tepkileri üstüne çekmiştir. Son olarak Brüksel'deki Liderler Zirvesi'nde Almanya üzerinde bir baskı kurulmaya çalışılmış ve Almanya Savunma Bakanı Von Der Leyen ile Ekonomi Bakanı Wolfgang Schäuble, Almanya'nın sorumluluklarını yerine getireceğini beyan etmek zorunda kalmıştır.²² Ayrıca 2016 yılında Almanya'nın yayımladığı "Savunma Beyaz Kâğıdı" belgesinde de bu hedefe ulaşılabileceği beyan edilmiştir.

Almanya gibi milli geliri oldukça yüksek bir devletin %2'lik hedefi tutturması; halihazırda yaklaşık 37 milyar avro olan savunma harcamasının 60 milyar avronun üstüne çıkması anlamına gelecektir. Oluşacak bu fark, birçok ittifak üyesinin toplam harcamasından daha fazladır. Dolayısıyla Almanya'nın bu hedefin gerçekleştirilmesi yönündeki taahhüdüne, ülkedeki muhalefet

22 Konstantin von Hammerstein-Peter Müller, "U.S. Pressures Germany to Increase Defense Spending", *Spiegel Online*, 17 Şubat 2017, <http://www.spiegel.de/international/world/pressure-on-germany-to-increase-defense-spending-for-nato-a-1135192.html>, (Erişim Tarihi: 08.03.2018).

partilerinden itirazlar gelmektedir. Zira son seçimlerden sonra uzun süre hükümet kurulamamasındaki en büyük sorunlardan birinin de bu konu olduğu iddia edilmektedir.²³ Benzer bir şekilde, Fransa da 2022 yılına kadar belirlenen hedefe ulaşacağını açıklamış ve transatlantik ilişkilerin daha da gerilmemesine yönelik adımlar atılabileceğinin sinyallerini vermiştir.

Öte yandan ittifakın Sovyetler Birliği'nden kopmuş üyelerinin ne yapacağı merak konusudur. Söz konusu Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri, geçmişleri ve stratejik konumları itibariyle Rusya'yı güvenliklerini en fazla tehdit eden ülke olarak görmektedir. Bu sebeptendir ki söz konusu ülkeler, Galler Zirvesi'nde alınan karara uymayı ivedilikle taahhüt etmişlerdir. Nitekim çoğu zaman ittifakın yeni üyeleri, güvenlik zafiyeti sebebiyle NATO'ya olan bağlılıklarını daha fazla göstermişlerdir. Özellikle Estonya, 2007 yılında Rusya'dan geldiği iddia edilen bir siber saldırıya maruz kalmış ve o andan itibaren NATO'ya olan bağlılığını arttırarak belirlenen hedefe ulaşan ilk ülkelerden olmuştur. Polonya da Rusya'yla komşu olması ve yaşadığı işgal sebebiyle Rusya'yı her zaman tehdit olarak görmüş ve özellikle de Ukrayna Krizi'nden sonra savunma harcamalarını arttırarak NATO'ya olan bağlılığını sağlamlaştırmıştır. Nitekim Polonya Parlamentosu'nun alt kanadı Sejm'de 27 Mayıs 2015 tarihinde yapılan oylamada savunma harcamalarının GSYİH'nın %2'sinden düşük olamayacağını öngören bir kanun tasarısı kabul edilmiştir.²⁴ Litvanya, Letonya ve Bulgaristan gibi ülkelerin de son yıllarda hedefi tutturmak için savunma harcamalarını arttırdıkları ve önümüzdeki yıllarda hedeflenen düzeye ulaşacakları ifade edilebilir.

Açıklanan savunma harcamalarına bakıldığında, her ne kadar son yıllarda bazı NATO ülkelerinin savunmaya yönelik harcamalarında artış olsa da İspanya, İtalya, Belçika ve Çekya gibi ülkeler belirlenen hedeflerin oldukça gerisindedir. Bu durumun

23 "Almanya'da Partiler Arası Görüş Ayrılıkları Koalisyona Engel Oluyor", *Habertürk*, <http://www.haberturk.com/almanya-da-partiler-arasi-gorus-ayriliklari-koalisyona-engel-oluyor-1659450>, (Erişim Tarihi: 08.03.2018).

24 "Polonya Savunma Harcamalarını Artırıyor", *Kırım Haber Ajansı*, <http://qha.com.ua/tr/askeri-guvenlik/polonya-savunma-harcamalarini-artiriyor/160936/>, (Erişim Tarihi: 07.03.2018).

ortaya çıkmasına Avrupa'nın yaşadığı ve derin etkiler bırakan ekonomik kriz sebep olmuştur.²⁵ İspanya ve İtalya gibi ülkeler henüz krizi tamamen atlattığı durumda değildir. Bu ülkelerin kısa vadede NATO'nun belirlenen hedeflerine ulaşmaları ne yazık ki pek gerçekçi görünmemektedir. Ülkelerin 2010 sonrasında yaptıkları savunma harcamalarına bakıldığında; ABD ve İngiltere'nin rakamlarının azaldığı ve Avrupa ülkelerinin savunma rakamlarının da arttığı değerlendirilmesinde bulunulabilir. Ancak buna rağmen rakamlar, belirlenen hedeflerin oldukça gerisindedir. Bu anlamda Belçika, %2'lik hedefin oldukça gerisinde olup da savunma harcamalarında kısıntıya giden tek ülke olarak dikkatleri çekmektedir.

Özetle, Galler Zirvesi'nde belirlenen %2'lik hedefin; ülkelerin savunma harcama eğilimleri ve taahhütlere uyma yönündeki beyanları göz önüne alındığında, orta vadede gerçekleşebilme ihtimali bulunmaktadır. Bu konuda kilit rolü oynayan Almanya ve Fransa'nın NATO hedeflerine ulaşması durumunda, AB özelinde diğer ülkelere de örnek olacağı aşikârdır. Ancak Avrupa'nın yeni bir krizle karşı karşıya kalması ya da beklenmedik bir durumun ortaya çıkması halinde, bu planlarını askıya alabilecekleri ve transatlantik ilişkilerde bazı kırılmaların yaşanabileceği göz ardı edilmemelidir. Özellikle de Merkel ile Macron, Avrupa değerleri temelinde iyi ilişkiler kurarken bu iki liderin Trump ile mesafeli olmaları yakın gelecekte karşılaşılabilecek problemlerde farklı tutum sergilenmesine neden olabilecektir. Bu anlamda transatlantik ilişkilerde PESCO'nun belirleyici bir yapılanma olabileceğini düşünmek mümkündür.

Avrupa Güvenliği Bağlamında PESCO

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından ekonomik anlamda çöken Avrupa, toparlanmak için ABD'nin desteğine ihtiyaç duymuştur. ABD tarafından sağlanan krediler ve özellikle de Marshall ile Truman yardımlarıyla toparlanmaya başlayan Avrupa devletleri, savaşın tekrar çıkmaması için çaba göstermeye başlamışlardır.

25 *The Implications of Military Spending Cuts for NATO's Largest Members*, The Brookings Institution, Washington 2012, s. 6

İlk dönemde Avrupa güvenliğinin tesisi için Almanya'nın tekrar güçlenmemesi öncelik oluşturmuşsa da daha sonra Almanya'nın da dâhil olduğu Avrupa merkezli işbirliği mekanizmalarının hayata geçirilmesinin önemli olduğu kavranmıştır. Bu bağlamda AB'nin temelini teşkil eden Avrupa Kömür Çelik Topluluğu ve akabinde benzer işbirliği mekanizmaları tesis edilerek güvenliğinin işbirliği vasıtasıyla sağlanması düşünülmüştür. Bu anlamda Avrupa, savaşın ardından çöken ekonomilerini tekrar canlandırmaya çalışırken maddi gücünü savunmadan ziyade işbirliği mekanizmalarına ayırarak güvenliğini NATO şemsiyesi altında sürdürme fikriyle hareket etmiştir. ABD'nin Soğuk Savaş yılları boyunca liderliğini yaptığı NATO, Avrupa'nın kendini toparlamasına ve kaynaklarını savunma ve güvenlik yerine ekonomik faaliyetlere ayırmasına fırsat tanımıştır.

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte hem NATO'nun geleceği sorgulanmaya başlanmış hem de Avrupalı devletler yavaş yavaş kendi aralarında ortak bir savunma örgütü kurma yönünde çeşitli girişimlere başlamışlardır. 1998 yılında St. Malo Zirvesi'nde gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde Avrupa'da bir savunma yapılanmasına yönelik ilk adım atılmıştır.²⁶ Esasen Birleşik Krallık Başbakanı Tony Blair'in girişimleriyle hızlandırılan bu süreç, her daim NATO'dan bağımsız bir Avrupa savunması hedefi olan Fransa tarafından da desteklenerek hızlanmış ve ortak bir deklarasyonla ilan edilmiştir.²⁷ Bu deklarasyonda yer alan "Avrupa Birliği uluslararası alanda rol oynayabilecek bir pozisyona ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle AB, uluslararası krizlerde sorumluluk alabilmek için yeterli düzeyde askeri destekle beslenen otonom bir kapasiteye sahip olmalıdır."²⁸ ifadeleri bugüne kadar NATO ile işbirliği halinde sürdürülen savunma ve güvenlik konularında, artık AB'nin daha otonom bir yapıya dönüşmek istediğinin gün yüzüne çıkması açısından önemlidir. St. Malo'nun ön ayak olduğu

26 Buket Ökten, "NATO and EU: Competitors or Co-Operators", *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Birliği ve Uluslararası Ekonomik İlişkiler 25. Yıl Armağanı*, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara 2017, s. 289-307.

27 Eda Güç, *Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2008, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), s. 29.

28 Öner Akgül, "Soğuk Savaş Sonrası Dönemde NATO-AB İlişkilerinde Rekabet-İşbirliği Analizi ve Türkiye Faktörü", *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 4(7), 2015, s. 91-124.

Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası, 1999 yılındaki Helsinki Zirvesi'nde kabul edilmiş ve bu tarihten itibaren oluşmaya başlayan yeni Avrupa güvenlik sistemi, Lizbon Antlaşması'yla farklı bir boyuta taşınmış ve antlaşma, günümüzde PESCO olarak bilinen yapının oluşumuna ön ayak olmuştur.

Avrupalı devletlerin kendi savunma ve güvenlik politikalarını oluşturmaları ve uygulamaları yönünde son hamlesi olarak nitelendirebileğimiz PESCO, 11 Aralık 2017 tarihinde 25 AB üyesi tarafından imzalanmıştır. Trump'ın başkan seçilmesi ve sonrasındaki açıklamaları, İngiltere'nin AB'den ayrılma yönünde karar alması (Brexit), Rusya'nın saldırgan politikaları ve özellikle Kırım'ın işgali, Avrupa'yı ilgilendiren yeni tehditler (hibrit tehdit, siber tehdit vs.) Avrupa'nın savunma alanında daha fazla bütünleşmesine ve ortak çalışmasına yol açan gelişmeler olarak değerlendirilebilir.²⁹

Avrupa Birliği Antlaşması'nın 42(6). maddesindeki "Askeri kabiliyetleri daha yüksek kriterleri karşılayan ve zorluk derecesi en yüksek görevler için birbirlerine karşı daha bağlayıcı taahhütlerde bulunan üye devletler, AB çerçevesinde bir daim yapısal işbirliği kurarlar. Bu işbirliği 46. madde hükümlerine tabidir." hükmüne dayandırılarak oluşturulan PESCO, gönüllülük esasına göre şekillenmesi düşünülmüş ve Danimarka, Malta ve Birleşik Krallık'ın dışarıda kaldığı bir yapı olarak ilk aşamada ortaya çıkmıştır. Antlaşmanın maddelerinde herhangi bir AB üyesinin PESCO'ya sonradan dâhil olabileceği ve PESCO içerisinde yer alan bir üyenin de bu yapıdan ayrılabilceği ifadelerine yer verilmiştir.

PESCO ile devletler metnin ekinde bulunan ve 10 No'lu Protokol'un ikinci maddesine dayandırılan aşağıdaki hedefleri yerine getirmeyi taahhüt etmişlerdir:

- Kabul edilen hedefe ulaşmak için düzenli olarak savunma bütçelerini arttırmak,

29 Senem Aydın Düzzit, *PESCO and Third Countries: Breaking the Deadlock in European Security*, İstanbul Politikalar Merkezi, İstanbul 2018, s. 3.

- Savunma yatırım harcamalarının toplam savunma harcamalarının %20'sine ulaşmasını orta vadede sağlamak,
- Stratejik savunma kapasitesi projelerine yönelik ortaklığı ve işbirliğini arttırmak,
- Toplam savunma harcamalarının %2'lik kısmını savunma araştırma ve teknolojilerine ayırmak,
- Savunma kapasitelerini uyumlu hale getirmek.

Yukarıdaki taahhütler bağlamında AB'nin kendi içerisinde savunma harcamalarını arttırarak; savunma sanayisi projelerinin geliştirilmesine yönelik bir hedef benimsediği görülmektedir. Ülkelerin hali hazırdaki savunma harcamalarının düşük olması, PESCO'ya girmelerine engel teşkil etmemekte; fakat bu savunma harcamalarını zaman içerisinde arttırmaları öngörülmektedir. Esasen NATO'nun Galler Zirvesi'nde aldığı kararlar da ülkelerin GSYİH'sinin %2'sini savunma harcamalarına ayırması kararıyla örtüşmektedir.³⁰ Öte yandan Rusya'nın saldırgan hamleleriyle birlikte ortaya çıkan hibrit ve siber tehditleri bertaraf edebilmek için AB içerisinde askeri işbirliğinin yanı sıra siber güvenlik alanında bilgi paylaşımı, tatbikat ve operasyonel desteğin de önemi anlaşılmış ve bu konu, anlaşmayla vurgulanarak gerekli tedbirlerin alınması planlanmıştır.

Varılan anlaşmada ülkelerin verdikleri taahhütleri yerine getirmek için "Ulusal Uygulama Planı" (National Implementation Plan) oluşturmaları ve bu planda, ülkelerin hedeflerine nasıl ulaşacaklarını belirtmeleri gerektiğinin altı çizilmiştir. Ülkelerin taahhütlerini kontrol etmek amacıyla 2018-2021 ve 2021-2025 olarak iki dönem halinde stratejik değerlendirme (strategic review) yapılacağı ve bu stratejik değerlendirmeyle, gerekirse yeni taahhütlerin de ülkelere ödev olarak verilebileceği belirtilmiştir.

30 "Strengthening European Defence: Who Sits at the PESCO Table, What's on the Menu?" Jacques Delors Institute, <http://www.institutdelors.eu/wp-content/uploads/2018/01/strengtheningeuropeanandefence-tribune-fabrykoenigpellerincarlin-oct17.pdf>, (Erişim Tarihi: 07.03.2018).

PESCO'yla ilgili önemli olan bir diğer husus ise üçüncü ülkelerin bu yapının içerisinde ne şekilde yer alacağıdır. Anlaşma metninde, üçüncü ülkelerin gerekirse operasyonlara davet edilebileceği belirtilmiş; fakat söz konusu ülkelerin karar mekanizmalarına dahil edilmesi uygun görülmemiştir. Bu durum Norveç, Türkiye ve Birleşik Krallık'ı çok yakından ilgilendirmektedir. Özellikle ülkemizin AB süreci değerlendirildiğinde, Türkiye'nin Avrupa güvenlik sisteminin dışına itilmesi riski bulunmaktadır. Bilhassa AB'nin güvenliğini etkileyebilecek sorunlu bölgelerin Türkiye sınırlarına yakın bölgelerde yer alması, Türkiye'nin Avrupa güvenliği açısından önemini gösterirken Ankara'nın karar alma mekanizmasının dışında bırakılması, makul karşılanması beklenen ve istenen bir durum değildir. Diğer taraftan Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılması ve sürdürülen Brexit müzakerelerinde sık sık Avrupa savunma ve güvenlik sisteminde yer almak istediğini açıklaması son derece manidardır.³¹

Emre ÖZEN

Bu anlamda, ileriki dönemlerde gerçekleştirilecek Brexit müzakerelerinde Birleşik Krallık, PESCO benzeri bir yapının karar mekanizmasında yer almak isteyebilecek ve bu olası anlaşma da Türkiye'ye örnek olabilecektir. NATO-AB işbirliğinin devamı açısından PESCO'ya (karar alma mekanizması ile birlikte) NATO üyelerinin de dahil edilmesi, Avrupa güvenliğinin tesisi ve işbirliği açısından daha anlamlı olacaktır. Buradaki en büyük sorun ise AB üyesi olarak kabul edilen Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin (GKRY) Türkiye'nin bu yapıda yer almasına yönelik engel çıkarabilecek konumda olmasıdır. Öte yandan AB'nin başat aktörleri olan Almanya ve Fransa gibi aktörlerin GKRY'ye yapacakları baskıyla, bu sorunun aşılması mümkündür.

Trump'ın gelişiyile birlikte hareketlenen Avrupa'nın güvenlik sistemi oluşturma arayışları bağlamında PESCO, ilk bakışta NATO'ya alternatif bir yapı olarak görünse de esasen NATO'yla işbirliğini de vurgulayan bir anlaşmadır. Bu bağlamda AB ülkeleri,

31 "The 12-Point Brexit Plan Explained: Theresa May Warns EU She Will Walk Away from a 'Bad Deal' for Britain", *The Telegraph News*, <https://www.telegraph.co.uk/news/2017/01/17/theresa-may-warns-eu-will-walk-away-bad-deal-britain/>, (Erişim Tarihi: 07.03.2018).

Almanya ve Fransa'nın önderliğinde kendi güvenliklerini sağlamak için işbirliği mekanizmalarını daha da arttırmaya çalışacaksa da NATO'nun avantajlarından faydalanmaya devam edeceklerdir. Neticede PESCO, Trump'a bir mesaj olarak değerlendirilse bile, anlaşma metnindeki savunma harcamaları taahhütlerinin NATO'yla uyumlu olduğu görülmektedir. Ortak bir ordu arzusundaki AB'nin yakın zamanda bunu gerçekleştirilmesi ne yazık ki mümkün görünmemektedir. Bu nedenle PESCO'nun daha da işlevsel hale getirilmesi, uzun vadeli bir hedeftir.

Türkiye'nin Transatlantik İlişkileri

Türkiye-NATO ilişkilerinde Ankara, 1952 yılında Batı Bloku içerisinde yer almak arzusuyla NATO'ya dahil olmuş ve yaklaşık yarım asırdan fazla bir süredir ittifakın en güvenilir ve sadık üyelerinden biri olduğunu çeşitli şekillerde göstermiştir. Türkiye, Soğuk Savaş döneminde Sovyetler Birliği tehdidi karşısında NATO'nun önemli bir aktörü olurken, Berlin Duvarı'nın yıkılmasının ardından da uluslararası güvenliği tehdit eden gelişmelere karşı sorumluluktan kaçmayarak gerekli görevleri üstlenmiştir.³² Öte yandan altmış yılı aşkın üyelik sürecinde Batı'da Türkiye'nin NATO üyeliğinin Türk kamuoyunda ise NATO'nun güvenilirliğinin tartışma konusu olduğu zamanlar olmuştur.

Bu anlaşmazlıklardan önemli görülebilecek olan birkaç olaya bakıldığında, Soğuk Savaş'ın en şiddetli dönemlerinden birinde ABD ile Sovyetler Birliği arasında yaşanan Küba Krizi sonucunda Türkiye'nin bilgisi olmadan Türk topraklarında konuşlandırılan Jupiter füzelerinin sökülmesi, taraflar arasında yaşanan en dikkat çekici krizlerden biri olarak görülmektedir. Söz konusu olayın yaşanması sonucunda Türk-Amerikan ilişkileri ve dolayısıyla Türkiye'nin NATO üyeliği sorgulanmaya başlamıştır. Bu olayın birkaç yıl sonrasında 1964 yılına gelindiğinde, Kıbrıs'ta yaşanan olaylar nedeniyle Türk ordusu müdahale için hazırlık yaparken dönemin ABD Başkanı Johnson tarafından yazılmış bir

32 Gülnur Aybet, "Turkey's Security Challenges and NATO", *Carnegie Endowment for International Peace*, http://carnegieendowment.org/files/Aybet_Brief.pdf, (Erişim Tarihi: 07.01.2018).

mektupla, NATO silahlarının muhtemel bir harekâta kullanılması durumunda ve Sovyetler Birliği'nin de işgali halinde, Türkiye'ye destek verilemeyeceği ifade edilerek Ankara'nın tehdit edilmesi, ilişkileri zedeleyen bir diğer gelişme olmuştur. Nitekim Johnson Mektubu, Türkiye'nin NATO'ya bakışını temelden sarsmış ve başta savunma sanayi olmak üzere, askeri modernizasyonun ne kadar gerekli olduğunu gözler önüne sermiştir.

Bahsedilen krizlerin haricinde, I. Körfez Savaşı ve II. Körfez Savaşı'nda özellikle Avrupa devletlerinin “alan dışı” kavramını ortaya atmaları ve Türkiye'ye yardım etmek istememeleri, ittifakın diğer kanadının Türkiye'ye olan bakış açısını ortaya koymuştur.³³ Dolayısıyla Türkiye, uzun yıllar NATO içerisinde olmasına ve SFOR, ISAF, KFOR gibi görevlerde yer alarak sahadaki operasyonlara destek vermesine rağmen; NATO'yla güven sorunları yaşamıştır. Son günlerdeyse, NATO müttefiki ülkelerle Türkiye arasında; Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) üyelerinin iade edilmeleri konusu, terör örgütü Partiya Yekîtiya Demokrat/Demokratik Birlik Partisi'nin (PYD) silahlandırılması meselesi, Rusya'dan S-400 füzelerinin satın alınması gibi gelişmeler karşılıklı güven duygusunu zedelemiş ve müttefikliğin sorgulanmasına yol açan hadiseler olarak ön plana çıkmıştır. Türkiye-AB ilişkileri ise NATO'yla benzer tarihlerde başlamış ve üzerinden geçen onlarca yıla rağmen Türkiye'nin AB süreci, üyelikle sonuçlanmamıştır. Şüphesiz bu durumun ortaya çıkmasındaki en büyük etken AB'nin çifte standartlar içeren tutumudur.

AB'nin genişleme süreçlerinde Türkiye'nin yer almaması, Sovyetler Birliği'nden bağımsızlığını kazanmış ülkelerin ve özellikle de GKRY'nin AB'ye alınması, Türkiye'ye uygulanan çifte standartın önemli göstergeleridir. Ne yazık ki, günümüzde Türkiye-AB ilişkileri donma seviyesine gelmiş ve çeşitli sebeplerden dolayı bu ilişkilerde bir ilerleme kaydedilememiştir. Özellikle PESCO'nun oluşturulması bağlamında Türkiye'nin karar mekanizmalarında yer alması oldukça önemli bir konu olup böyle bir gelişme iki tarafın da faydasına olacaktır.

33 Mustafa Kibaroğlu, *Türkiye-NATO İlişkileri*, SETA, Ankara 2017, s. 9.

Sonuç

Donald Trump'ın ABD Başkanı olarak seçilmesinin ardından NATO'nun Avrupalı üyelerinde endişe ve kuşku artması ittifakın geleceğine ilişkin soru işaretlerinin çoğalmasına sebep olmuştur. Özellikle de Trump'ın üst perdeden konuşmalar yaparak Avrupalı devletlere savunma harcamalarını arttırmaları gerektiğini söylemesi ve onları destek vermemekle tehdit etmesi, Avrupalı devletleri oldukça rahatsız etmiştir. Hem Trump tarafından yapılan açıklamalar hem de Trump-Merkel görüşmesinde yaşanan gelişmeler, ABD-Avrupa işbirliğinde bir kırılma olduğu yönünde yorumlara neden olmuştur. Üstelik Avrupalı devletleri Trump'ın söylem ve eylemlerinin yanı sıra, Rusya'nın saldırgan politikaları neticesinde Kırım'ı işgal etmesi ve hibrit ve siber tehditler de endişelendirmiştir. Tüm bu nedenlerden dolayı Avrupalılar, Avrupa bünyesinde savunma alanında işbirliğini arttırmak amacıyla PESCO yapılanmasının oluşturulması kararını almışlardır. Bu karar, her ne kadar NATO'ya alternatif bir yapılanmanın kurulması şeklinde yorumlanmışsa da anlaşmanın kurucu maddelerinde NATO'yla işbirliğine vurgu yapılmıştır.

PESCO, temel olarak Avrupa devletlerinin kıta dışındaki bir aktöre gerek kalmadan kendi imkânlarını geliştirmesini amaçlamaktadır. Aslında PESCO'da da NATO'yla paralel amaçlar belirlenmiş ve savunma harcamalarının artırılması taahhüdü devletler tarafından verilmiştir. PESCO ile birlikte Avrupalı devletler, özellikle de savunma sanayisi anlamında işbirliğini genişleterek yeni projeler geliştirmeyi amaçlamışlardır. Bu durum, Avrupa'nın güvenliğini pekiştirici etkinin yanında orta ve uzun vadede devletlere ekonomik katkı da sağlayacaktır. Öte yandan AB genellikle demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü gibi kavramların en büyük savunucusu olarak; bu değerleri yumuşak gücü şeklinde kullanmayı bilmiştir. PESCO ile savunma ve güvenlik alanında derinleştirilecek işbirliği mekanizmaları, AB'nin sert gücünü de geliştirecektir.

Neticede AB'nin NATO'dan ayrı bir savunma örgütü olarak şekillenmesinin mümkün olmadığı açıktır. Ancak kendi askeri ve

savunma gücünü artıran AB'nin küresel anlamda gücü de artacak ve küresel zeminde daha fazla söz sahibi olmasının önü açılacaktır. Öte yandan güçlü bir AB'nin özellikle Rus tehdidine karşı NATO'yu güçlendireceği ve ABD'nin de yükünü hafifleteceği aşıkârdır. Dolayısıyla Trump'ın sıkça dile getirdiği NATO'da "adil yük paylaşımı" konusu, bu yolla gerçekleşebilecektir. Ayrıca ABD'nin 2019 bütçe taslağında, Rusya'nın Doğu Avrupa'daki tehdidine karşı 2015 yılından itibaren bütçede yer verilen Avrupa Caydırıcılık İnisiyatifi için 2018 mali yılı için 4,8 milyar dolar ayrılmışken, 2019 mali yılı için bu rakam 1,7 milyar dolar daha yükseltilerek 6,5 milyar dolara ulaşmıştır. Bu da ABD'nin Avrupa güvenliğine olan desteğini göstermektedir.³⁴ Dolayısıyla PESCO, NATO'yla uyum içinde yürütülecek bir proje olarak değerlendirilebilir.

Türkiye ve AB'den ayrılan Birleşik Krallık ise Avrupa güvenliği konusunda önemli aktörler olarak yer almaktadır. NATO'nun ABD'den sonraki en büyük güçleri arasında sayılan bu iki ülkenin Avrupa savunma ve güvenlik mekanizmalarının dışına itilmesi, yeni krizlerin doğmasına ve Avrupa güvenliğinin zedelenmesine yol açabilir. Bu nedenle de Brexit müzakerelerinde Birleşik Krallık'ın yapılacak anlaşmayla savunma konusunda AB'yle ortak hareket etme arzusunda olduğu dile getirilmektedir. Türkiye'nin de AB-Birleşik Krallık görüşmelerine paralel olarak müzakere imkânlarını araması ve Avrupa güvenliğinin karar mekanizmalarında yer almak için şartları zorlaması gerekmektedir. Aksi takdirde Türkiye, Avrupa'dan daha da uzaklaşılabilir ve halihazırda donmuş olan Türkiye-AB ilişkilerinde daha büyük sorunlar ortaya çıkacaktır.

34 "ABD Terör Örgütü PYD/PKK için 550 Milyon Dolar Bütçe Ayırdı", *Anadolu Ajansı*, <https://aa.com.tr/tr/dunya/abd-teror-orgutu-pyd-pkk-icin-550-milyon-dolar-butce-ayirdi/1061312>, (Erişim Tarihi: 08.03.2018).

Kaynakça

“ABD Terör Örgütü PYD/PKK İçin 550 Milyon Dolar Bütçe Ayırdı” *Anadolu Ajansı*, <https://aa.com.tr/tr/dunya/abd-teror-orgutu-pyd-pkk-icin-550-milyon-dolar-butce-ayirdi/1061312>, (Erişim Tarihi: 08.03.2018).

“Almanya’da Partiler Arası Görüş Ayrılıkları Koalisyonu Engel Oluyor”, *Habertürk*, <http://www.haberturk.com/almanya-da-partiler-arasi-gorus-ayriliklari-koalisyonu-engel-oluyor-1659450>, (Erişim Tarihi: 08.03.2018).

“Edward Snowden: Leaks that Exposed US Spy Programme”, *BBC News*, <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-23123964>, (Erişim Tarihi: 07.03.2018).

“Merkel: Europe ‘Can No Longer Rely on Allies’ After Trump and Brexit”, *BBC News*, <http://www.bbc.com/news/world-europe-40078183>, (Erişim Tarihi: 06.03.2018).

“Polonya Savunma Harcamalarını Artırıyor”, *Kırım Haber Ajansı*, <http://qha.com.ua/tr/askeri-guvenlik/polonya-savunma-harcamalarini-artiriyor/160936/>, (Erişim Tarihi: 07.03.2018).

“Strengthening European Defence: Who Sits at the PESCO Table, What’s on the Menu?”, *Jacques Delors Institute*, <http://www.institutdelors.eu/wp-content/uploads/2018/01/strengtheningeuropeandefence-tribune-fabrykoenigpellerincarin-oct17.pdf>, (Erişim Tarihi: 07.03.2018).

“The 12-Point Brexit Plan Explained: Theresa May Warns EU She Will Walk Away From a ‘Bad Deal’ for Britain”, *The Telegraph News*, <https://www.telegraph.co.uk/news/2017/01/17/theresa-may-warns-eu-will-walk-away-bad-deal-britain/>, (Erişim Tarihi: 07.03.2018).

“The Fouchet Plan”, *Virtual Centre for Knowledge about Europe*, https://www.cvce.eu/content/publication/1997/10/13/c7c2b3f9-cf51-4a8e-874a-d6c3eda5125a/publishable_en.pdf, (Erişim Tarihi: 08.03.2018).

“Trump: NATO Will be More Secure if Members Pay Instead of Relying on the US”, *Fox Business*, <http://www.foxbusiness.com/politics/trump-nato-will-be-more-secure-if-members-pay-instead-of-relying-on-us>, (Erişim Tarihi: 07.03.2018).

AKGÜL, Öner, “Soğuk Savaş Sonrası Dönemde NATO-AB İlişkilerinde Rekabet-İşbirliği Analizi ve Türkiye Faktörü”, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 4(7), 2015, s. 91-124.

AYBET, Gülnur, “Turkey’s Security Challenges and NATO”, *Carnegie Endowment for International Peace*, http://carnegieendowment.org/files/Aybet_Brief.pdf, (Erişim Tarihi: 07.01.2018).

AYDIN DÜZGİT, Senem, *PESCO and Third Countries: Breaking The Deadlock in European Security*, İstanbul Politikalar Merkezi, İstanbul 2018.

BARNERS, Julian E, “NATO Moving to Create New Intelligence Chief Post”, *The Wall Street Journal*, 3 Haziran 2016, <https://www.wsj.com/articles/nato-considers-new-intelligence-chief-post-1464968453>, (Erişim Tarihi: 07.03.2018).

Counting to Two: Analysing the NATO Defence-Spending Target, The International Institute for Strategic Studies (IISS), Londra 2017.

“Donald Trump Says NATO is ‘Obsolete’ UN is Political Game”, *The Newyork Times*, <https://www.nytimes.com/politics/first-draft/2016/04/02/donald-trump-tells-crowd-hed-be-fine-if-nato-broke-up/>, (Erişim Tarihi: 06.03.2018).

GÜÇ, Eda, *Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2008, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).

HAMMERSTEIN, Konstantin-Peter Müller, “U.S. Pressures Germany to Increase Defense Spending”, *Spiegel Online*, 17 Şubat 2017, <http://www.spiegel.de/international/world/pressure-on-germany-to-increase-defense-spending-for-nato-a-1135192.html>, (Erişim Tarihi: 08.03.2018).

KARAOSMANOĞLU, Ali L., *NATO'nun Dönüşümü*, İstanbul Bilgi

Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2012.

KİBAROĞLU, Mustafa, *Türkiye NATO İlişkileri*, SETA, Ankara 2017.

LARRABEE, F. Stephen, *NATO's Eastern Agenda in a New Strategic Era*, RAND, Santa Monica 2003.

LUNN, Simon-Nicholas Williams, "ELN Issue Briefing: Defence Spending", *European Leadership Network*, <https://www.europeanleadershipnetwork.org/wp-content/uploads/2017/10/170608-ELN-Issues-Brief-Defence-Spending.pdf>, (Erişim Tarihi: 01.03.2018).

NAZEMROAYA, Mahdi Dariusm, *The Globalization of NATO*, Clarity Press, Atlanta 2012.

NATO, *Defence Expenditures of Nato Countries (2010-2017)*, https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2017_06/20170629_170629-pr2017-111-en.pdf, (Erişim Tarihi: 07.01.2018).

NATO, *Strategic Concept*, https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_publications/20120214_strategic-concept-2010-eng.pdf, (Erişim Tarihi: 05.03.2018).

NATO, *Wales Summit Declaration*, 5 Eylül 2014, https://www.nato.int/cps/ic/natohq/official_texts_112964.htm, (Erişim Tarihi: 01.03.2018).

OĞUZLU, Tarık, "Trump and the Future of NATO", *BİLGESAM*, <http://www.bilgesam.org/Images/Dokumanlar/0-107-20170214181357.pdf>, (Erişim Tarihi: 07.03.2018).

ÖKTEN, Buket, "NATO and EU: Competitors or Co-Operators", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Birliği ve Uluslararası Ekonomik İlişkiler Anabilim Dalı 25. Yıl Armağanı, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara 2017, s. 289-307.

SLOAN, Stanley R., *Permanent Alliance? NATO and Transatlantic Bargain from Truman to Obama*, The Continuum, India 2010.

SOKOLSKY, Richard, "The New NATO-Russia Military Balance: Implications for European Security", *Carnegie Endowment For International Peace*, <http://carnegieendowment.org/2017/03/13/new-nato-russia-military-balance-implications-for-european-security-pub-68222>, (Erişim Tarihi: 04.03.2018).

şAHİN, GÜNGÖR, *Küresel Güvenlik ve NATO*, Cilt: 1, Detay Yayıncılık, Ankara 2016.

The Implications of Military Spending Cuts for NATO's Largest Members, The Brookings Institution, Washington 2012.

The Military Balance 2018, The International Institute for Strategic Studies (IISS), Routledge, Londra 2018.

Structured Abstract

Following Donald Trump's election as the President of the USA, questions and anxieties regarding NATO's future heightened among the alliance members, especially those in Europe. The principal reason behind this was the narrations and evaluations provided by the new President of the USA during and after the elections. In a speech given by Trump following his election, he suggested that NATO has become "an obsolete" union and very few countries provided the required support, which was, in his view a serious injustice done to the United States. Subsequent to the end of the Cold War, contentions regarding the budget and the future of the alliance became a matter of debate from time to time between the United States and its European allies. However with the election of Trump as the next president of the United States, assumptions that the situation would worsen accumulated. Especially Trump's statements that European members must increase their defence expenditures and relieve the burden of the USA, deeply affected bilateral relations. As a matter of fact, in accordance with the decision taken in 2014 Wales Summit, NATO members must allocate a minimum of 2% of their GDP to defence expenditures. However, based on 2017 figures only the USA, Greece, Estonia, United Nations, and Poland comply with this commitment. For this reason, Trump has mentioned in various platforms that leading European powers such as Germany and France need to ramp up their spendings and comply with the accord.

On the other hand, reactions against Trump's comments increased has increased on the European front and new initiatives were introduced under the guidance of Germany and France, especially in the defence industry. Without a doubt, the latest initiative is the approval of the Permanent Structured Cooperation Agreement (PESCO) embodied within EU regarding Europe's security, which had been a significant matter of debate in recent years. For some, PESCO means forming an alternative EU security mechanism to NATO and aims to decrease dependence on the USA by increasing cooperation among the EU countries of NATO. Basically, PESCO aims to improve the opportunities of European

states without the need for any external element. For this purpose, similar aims were determined with NATO and commitments to increase defence expenditures were given by the states. With PESCO, European states aim to develop new projects, by increasing collaboration, especially in the defence industry. This situation is going to reinforce Europe's security and contribute to the economy of the states in the middle and long term.

The European Union who is the biggest advocate of concepts such as democracy, human rights, the superiority of law uses these values as its soft power. With the collaboration mechanisms that will be increased with PESCO in defence and security areas, the European Union aims to become a global actor by also improving its hard power. It is obvious that remodelling NATO as a separate EU defence organisation is not possible, but it is clear that if the EU increases its military and defence power, it will also increase its power globally and hence wants to have a voice in this topic. On the other hand, it is clear that a strong EU will strengthen NATO against Russian threat and decrease the burden of the USA. As a result, the issue of "fair burden sharing" that is often mentioned by Trump will be fulfilled.

Even though European and the American side of NATO have been in various conflicts since the past, they have carried out a continuous cooperation against the Soviet Union, which is perceived as a common enemy, for the last fifty years. In the current situation, the factors such as the changes in NATO's aims after the dissolution of the Soviet Union, the occurrence of new threat perceptions, Russia's aggressive attitude, hybrid threats, and cyber threats are considered to determine the future of the transatlantic relations. In this context, considering the mentioned threats, it can be said that the relations between the USA and Europe will increase in the following period. The USA, who does not want to lose its global power, will need its European allies and will want to cooperate with them against Russia, as it becomes stronger. The increase in the amount allocated for the European security in the latest budget draft of USA is the most important indicator of this fact.

On the other hand, Turkey and United Kingdom who remain at odds with the EU are still significant actors for the European security. Pushing these two countries that are considered as the strongest powers included in NATO following the USA, outside the defence and security mechanisms of Europe may lead to new crises, thus hampering Europe's security. For this reason, it is suggested in Brexit negotiations that the United Kingdom wants to cooperate with the EU upon the agreement to be signed regarding the defence issue. It is clear that Turkey needs to look for negotiation opportunities parallel with the EU-UK negotiations and needs to push the limits in order to take part in the European security decision mechanisms. Otherwise, Turkey would become even more distant from Europe and the already static EU-Turkey relations would get harmed by this situation.